РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

Том 4
№ 6 (24)

Листопад – грудень 2019 р.

DOI 10.53672/ej.6.2019

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал
Електронне видання
Засновано у травні 2016 року

2019. Том 4, № 6 (24)

Листопад–грудень 2019 року

Київ · 2019
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.6.2019
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
Ідентифікатор медіа R40-05509

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08

С89 **Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці** : реферативно-науковий online журнал. — 2019. Т. 4, № 6 (24) (листопад–грудень 2019 р.). — Київ : Видавник Назаров О. А., 2019. — 36 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються

Авторські права на матеріали належать їхнім авторам. Матеріали журналу поширюються на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства 4.0 Міжнародна» (CC BY 4.0), крім першоджерел рефератів і передрукованих матеріалів, права на які належать їхнім правовласникам.

Редакційні правки, скорочення та зміна назви матеріалу погоджуються з автором до публікації

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори

Номер оновлено 06.11.2026: замінено матеріал розділу 3.

© Автори матеріалів, 2019
© Видавник Назаров О. А., 2019

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р., поліграфолог, правознавець. ORCID 0000-0002-3427-1162

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; напрям наукових робіт — психологічні науки. ORCID 0000-0002-8789-278X

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри права факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; напрям наукових робіт — юридичні науки. ORCID 0000-0002-8748-6431

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — фахівець факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, ад'юнкт зі спеціальності 19.00.06 — юридична психологія, здобувач наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичної психології. ORCID 0000-0002-6113-7778

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-7348-4876

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, поліграфолог, заслужений юрист України. ORCID 0000-0002-6135-9952

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, поліграфолог, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-4962-0975

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор, проректор Міжнародного університету, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0002-9163-0555

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік (дійсний член) Академії економічних наук України, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету. ORCID 0000-0001-8321-3199

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу, працювала тривалий час на посадах голови секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, головним експертом лабораторії криміналістичних експертиз Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» до 2016 р., стаж експертної роботи з 1978 р. ORCID 0000-0002-0166-4437

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент, підполковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-3814-4037

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, офіцер запасу СБ України. ORCID 0009-0004-5206-5065

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-6547-2621

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент, завідувачка кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0002-0384-4829

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент, керівник ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт за спеціальностями 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності» та 12.2 «Визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу», суб'єкт оцінки майна та майнових прав, полковник ЗСУ у відставці. ORCID 0000-0003-2394-0225

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного та кримінального права і процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. ORCID 0000-0002-1699-1668

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук, доцент кафедри криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. ORCID 0009-0006-3675-2548

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник Полтавського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, голова секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України з 2015 р., атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р. ORCID 0000-0002-4097-5449

Лисенко А. Б. — голова професійної громадської організації «Колегія поліграфологів України», директор Комітету з освіти правління громадської професійної організації «Міжнародна асоціація професіоналів в поліграфології» (AIPP, Мексика), експерт-аналітик 1 категорії, поліграфолог, підполковник СБУ в запасі. ORCID 0000-0002-8131-9931

Шаповалов В. О. — головний редактор журналу «Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (2016 р.), старший науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем психологічного вивчення особового складу) Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України (2020 р.), поліграфолог. ORCID 0009-0004-0472-6201

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних, мистецтвознавчих досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1998 р. ORCID 0009-0007-9784-2253

Савостін О. П. — старший судовий експерт відділу почеркознавчих досліджень лабораторії криміналістичних видів досліджень Одеського науково-дослідного інституту судової експертизи Міністерства юстиції України, психолог — судовий експерт другого кваліфікаційного класу комунальної установи «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1982 р. ORCID 0009-0003-6666-0247

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент. ORCID 0009-0008-2069-1642

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент кафедри психології та педагогічної освіти Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика. ORCID 0009-0004-2947-9251

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0001-9733-8531

Зміст

ПЕРЕДМОВА **6**

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) **7**

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань **8**

Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» : навч. **8**

Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень. Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник **10**

Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 3. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник **12**

Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння класифікації юридичних наук, сутності та перспектив розвитку їх окремих гіпергруп та груп. Лекція № 4. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник **14**

Большаков С. І. **Фонд державного** майна України почав надавати оцінку висновкам судових експертів та не бажає враховувати в своїй діяльності чинне законодавство України щодо призначення судової експертизи оцінщикам як фахівцям з відповідних галузей знань **16**

1.2. Проблемні аспекти застосування поліграфа **24**

Дослідження валідності поліграфа **24**

1.3. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності **26**

В 2017 році були опубліковані результати тематичного опитування суддів різних рівнів та кваліфікації щодо сфери застосування поліграфа в судово-експертній практиці в Україні **26**

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ **28**

В 2019 році виповнилось 20 років роботи секції судової психологічної експертизи НКМР при Міністерстві юстиції України **28**

Президією науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України 20.12.2019 прийнято рішення про відкриття нової експертної спеціальності: «Історико-археологічні дослідження земельних ділянок» **28**

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ **30**

EyeDetect на виставці «Зброя та безпека – 2019» **30**

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ **32**

Передмова

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Що означає «реферативно-науковий журнал»? Це видання, у якому оригінальні наукові статті поєднано з рефератами праць, уже опублікованих деінде. Реферат коротко передає зміст першоджерела, а під його назвою наведено, де і коли працю оприлюднено вперше. Позначка «Реферат» біля матеріалу підказує: повний текст варто прочитати в першоджерелі, а наш журнал допоможе його знайти.[6]

Шановні читачі! Цей номер — запрошення подивитися на право очима психолога й експерта. У випуску 2019. Том 4, № 6 (24) — 7 матеріалів; у центрі уваги: теорія та історія спеціальних знань, поліграф і виявлення обману, нормативне регулювання експертизи.

> *Із золотого фонду криміналістики. 15 грудня 1999 року вийшло перше видання ISO/IEC 17025 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій», яке замінило ISO/IEC Guide 25 та EN 45001. У 2019 році минає 20 років від цієї події.*[7]

Судовими експертами не народжуються — ними стають завдяки знанням, практиці й цікавості. Цей номер — добрий початок. Свіжі події — у розділі «Новини журналу».

Редакція журналу

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — стислий виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію; наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

ІННОВАЦІЙНЕ РОЗУМІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ДОТРИМАННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗА ОСНОВНИМ ЗАКОНОМ ПРАВОВОГО СТАТУСУ РІЗНИХ ВИДІВ СОЦІОСУБ'ЄКТІВ. ЛЕКЦІЯ № 1. КУРС ЛЕКЦІЙ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН» : НАВЧ.[1]

Кириченко О. А., Тунтула О. С.

Реферат. Перша лекція з курсу «Конституційне право зарубіжних країн», підготовлена Кириченком О. А. і Тунтулою О. С., пропонує авторську модель забезпечення, дотримання та відновлення правового статусу різних видів соціосуб'єктів за основним законом держави. Автори розкривають першу і третю базисні властивості (значення) права: як одного з дистанційних нормативних способів управління волею соціосуб'єктів поряд із нормами моралі, релігії та політичної доцільності і як сумативної категорії, що поєднує все правове регулювання, розроблене в державі. Окремо з'ясовано сутність другої базисної властивості права, яке постає однією з базисних категорій правового статусу соціосуб'єктів поряд із їхньою свободою, обов'язками та інтересами. Методичну основу становить порівняльний аналіз основних законів усіх без винятку країн пострадянського простору, а також Великобританії, Китайської Народної Республіки, Сполучених Штатів Америки, Федеративної Республіки Німеччини, Франції та Японії. На цій підставі Кириченко О. А. і Тунтула О. С. викладають авторські редакції дванадцяти статей перспективного Конституційного кодексу України, які, на їхню думку, придатні й для будь-якої іншої держави. Запропоновані норми спрямовані на ефективне, раціональне та якісне пізнання, визнання, забезпечення й дотримання правового статусу фізичних осіб та інших соціосуб'єктів, на попередження його порушень, а в разі порушення на максимально повне відновлення. Посібник рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика (протокол № 1 від 31 серпня 2019 р.); рецензентами виступили доктори юридичних наук І. І. Котюк, І. В. Пиріг та Е. Б. Хачатуров. Видання вийшло українською та російською мовами як додаток до журналу (Київ : Видавець Назаров О. А., 2019, 304 с.), науковий редактор Кириченко О. А. Лекцію призначено для бакалаврів галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»; вона може бути корисною викладачам і студентам інших закладів вищої освіти та практикам юридичної сфери, які працюють із питаннями захисту й відновлення порушених прав.

Ключові слова: правовий статус, соціосуб'єкти, базисні властивості права, конституційне право зарубіжних країн, порівняльне конституційне право, Конституційний кодекс України, відновлення порушених прав, основний закон.

Innovative Understanding of Ensuring, Observing and Restoring the Legal Status of Various Types of Socio-Subjects Under the Basic Law. Lecture No. 1. Lecture Course in the Discipline "Constitutional Law of Foreign Countries": Textbook

Kyrychenko O. A., Tuntula O. S.

Abstract. How the legal status of individuals and other actors can be recognised, secured, observed and, after a violation, restored through constitutional regulation is the question that Kyrychen-

ko O. A. and Tuntula O. S. take up in the first lecture of their course on constitutional law of foreign countries. The authors explain the first and third basic properties of law: law as one of the remote normative means of governing the will of socio-subjects, alongside the norms of morality, religion and political expediency, and law as a summative category that unites all legal regulation developed within a state. They also clarify the second basic property, presenting law as one of the core categories of legal status together with freedom, duties and interests. Methodologically, the lecture relies on a comparative analysis of the basic laws of all post-Soviet states and of the United Kingdom, the People's Republic of China, the United States, the Federal Republic of Germany, France and Japan. On this basis the authors draft twelve articles for a prospective Constitutional Code of Ukraine, which they consider suitable for other states as well. The proposed provisions aim at recognising, securing and observing the legal status of natural persons and other socio-subjects, preventing its violation and, where a violation occurs, ensuring the fullest possible restoration. The textbook was recommended by the academic council of the Pylyp Orlyk International Classical University, reviewed by three doctors of law and issued in Ukrainian and Russian as a supplement to the journal (Kyiv, 2019, 304 pp.). It is intended for bachelor students majoring in law and may assist teachers and legal practitioners.

Keywords: legal status, socio-subjects, basic properties of law, comparative constitutional law, constitutional law of foreign countries, Constitutional Code of Ukraine, restoration of violated rights, basic law.

Першоджерело: *Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» : навч. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 304 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).*[1] *Реферат оприлюднено в журналі 04.11.2019.*

References

1. Kyrychenko O. A., Tuntula O. S. Innovatsiine rozuminnia zabezpechennia, dotrymannia ta vidnovlennia za Osnovnym zakonom pravovoho statusu riznykh vydiv sotsiosubiektiv. Lektsiia № 1. Kurs lektsii z navchalnoi dystsypliny "Konstytutsiine pravo zarubizhnykh krain" [Innovative Understanding of Ensuring, Observing and Restoring the Legal Status of Various Types of Socio-Subjects Under the Basic Law. Lecture No. 1. Lecture Course in the Discipline "Constitutional Law of Foreign Countries": Textbook] : navch : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 6 (24). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1025-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-zabezpechennya-dotrimannya-ta-vidnovlennya-za-osnovnim-zakonom-pravovogo-statusu-riznikh-vidiv-sotsiosub-ektiv-lektsiya-1-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-konstitutsijne-pravo-zarubizhnikh-krajin-navch-posibnik (onovlena versiia vid 24.06.2022). [in Ukrainian].

ІННОВАЦІЙНЕ РОЗУМІННЯ МЕХАНІЗМУ ПЕРЕДАЧІ ВЛАДИ ВІД ВИБОРЦІВ ДО СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ТА ВЛАСТИВОСТЕЙ ЦИХ ПОВНОВАЖЕНЬ. ЛЕКЦІЯ № 2. КУРС ЛЕКЦІЙ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОЗНАВСТВО» : НАВЧ. ПОСІБНИК[1]

Кириченко О. А., Тунтула О. С.

Реферат. Друга лекція з курсу «Правознавство» Кириченка О. А. і Тунтули О. С. адресована студентам неюридичних спеціальностей, проте виходить за межі вступного курсу й пропонує авторське бачення низки базових понять юриспруденції. Відправною точкою є інноваційне розуміння базисних завдань та об'єктів юриспруденції і напрямів юридичної діяльності. Далі автори розкривають сутність механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень, а також порядок зміни і скасування правових актів та рішень цих суб'єктів. Окремий блок присвячено сутності, детальним функціям і переліку антиделіктних органів, тобто органів, діяльність яких спрямована на протидію правопорушенням. Кириченко О. А. і Тунтула О. С. обґрунтовують новітню доктрину презумпції професійності, достатності та збалансованості повноважень антиделіктолога. Ще одне положення лекції стосується розмежування насильства в сім'ї, колективі чи державі та прямого або делегованого державного примусу; це питання автори розглядають у контексті подолання позанормативної (девіантної) і віктимної поведінки особи. Для читачів журналу, що працюють на межі права і психології, саме останній аспект становить безпосередній інтерес, адже відмежування протиправного насильства від законного примусу та аналіз віктимної поведінки належать до предметного поля юридичної психології та судово-психологічної експертизи. Посібник рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика (протокол № 1 від 31 серпня 2019 р.); рецензенти: доктори юридичних наук І. І. Котюк, І. В. Пиріг, Е. Б. Хачатуров. Видання обсягом 96 с. вийшло як додаток до журналу (Київ : Видавець Назаров О. А., 2019), науковий редактор Кириченко О. А. Лекцію призначено для набуття супутньої юридичної освіти студентами неюридичних спеціальностей університету, а також для викладачів і студентів інших закладів вищої освіти та практичних працівників юридичної й іншої суспільної діяльності.

Ключові слова: правознавство, юриспруденція, передача влади, суб'єкти владних повноважень, антиделіктні органи, антиделіктолог, презумпція професійності, насильство, державний примус, девіантна поведінка, віктимна поведінка.

Innovative Understanding of the Mechanism of Transferring Power from Voters to Holders of Public Authority and of the Properties of Such Powers. Lecture No. 2. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook

Kyrychenko O. A., Tuntula O. S.

Abstract. Kyrychenko O. A. and Tuntula O. S. present the second lecture of their course on the fundamentals of law, written for students of non-legal specialities but built around the authors' own conceptions of core legal categories. The lecture opens with an innovative interpretation of the basic tasks and objects of jurisprudence and the main directions of legal activity. It then explains the mechanism by which power is transferred from voters to holders of public authority and how the legal acts and decisions of those holders can be amended or revoked. A separate part deals with the nature, de-

tailed functions and list of anti-delict bodies, that is, bodies whose activity is directed against offences. The authors advance a new doctrine of the presumption of professionalism, sufficiency and balance of the powers of an anti-delict officer. Another key point concerns the distinction between violence in the family, in a collective or by the state, on the one hand, and direct or delegated state coercion, on the other, considered in the context of overcoming deviant and victim behaviour. This last issue is directly relevant to legal psychology and forensic psychological examination, where separating unlawful violence from lawful coercion and analysing victim behaviour are common tasks. The textbook was recommended by the academic council of the Pylyp Orlyk International Classical University (minutes No. 1 of 31 August 2019), reviewed by three doctors of law and issued as a 96-page supplement to the journal (Kyiv, 2019). It is intended for non-law students acquiring supplementary legal education and may also serve teachers and practitioners.

Keywords: fundamentals of law, jurisprudence, transfer of power, public authority, anti-delict bodies, presumption of professionalism, violence, state coercion, deviant behaviour, victim behaviour.

Першоджерело: *Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень. Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 96 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).[1] Реферат оприлюднено в журналі 04.11.2019.*

References

1. Kyrychenko O. A., Tuntula O. S. Innovatsiine rozuminnia mekhanizmu peredachi vlady vid vybortsiv do subiektiv vladnykh povnovazhen ta vlastyvostei tsykh povnovazhen. Lektsiia № 2. Kurs lektsii z navchalnoi dystsypliny "Pravoznavstvo" [Innovative Understanding of the Mechanism of Transferring Power from Voters to Holders of Public Authority and of the Properties of Such Powers. Lecture No. 2. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook] : navch. posibnyk : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 6 (24). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1026-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-mekhanizmu-peredachi-vladi-vid-vibortsiv-do-sub-ektiv-vladnikh-povnovazhen-ta-vlastivostej-tsikh-povnovazhen-lektsiya-2-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik (onovlena versiia vid 02.07.2022). [in Ukrainian].

ІННОВАЦІЙНЕ РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ І ВИДОВОГО ПОДІЛУ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ, ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ. ЛЕКЦІЯ № 3. КУРС ЛЕКЦІЙ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОЗНАВСТВО» : НАВЧ. ПОСІБНИК[1]

Кириченко О. А., Тунтула О. С.

Реферат. Третя лекція з курсу «Правознавство» Кириченка О. А. і Тунтули О. С. присвячена трьом пов'язаним категоріям теорії права: юридичним фактам, правопорушенням і юридичній відповідальності. Автори пропонують інноваційне розуміння сутності та видового поділу юридичних фактів, а разом із ними розглядають особистісні джерела антиделіктних відомостей, тобто відомостей, пов'язаних із протидією правопорушенням (деліктам), джерелом яких є особа. Окрему увагу приділено авторському ступеневому сутнісному видовому поділу правопорушень і юридичної відповідальності, який Кириченко О. А. і Тунтула О. С. подають як інноваційний. Термін «антиделіктний» об'єднує лекції циклу: у лекції № 2 автори розглядають антиделіктні органи та повноваження антиделіктолога, у лекції № 4 антиделіктні юридичні науки, а в цій лекції джерела антиделіктних відомостей. Для фахівців з юридичної психології та судової експертизи лекція може бути цікавою тим, що в ній особа розглядається як джерело відомостей, значущих для протидії правопорушенням, а теорія юридичних фактів пов'язується з правопорушеннями та відповідальністю за них. Цикл із чотирьох лекцій тих самих авторів (лекція № 1 з курсу «Конституційне право зарубіжних країн», лекції № 2–4 з курсу «Правознавство») опубліковано 2019 р. як додатки до журналу. Посібник рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика (протокол № 1 від 31 серпня 2019 р.); рецензенти: доктори юридичних наук І. І. Котюк, І. В. Пиріг, Е. Б. Хачатуров. Обсяг видання 108 с. (Київ : Видавець Назаров О. А., 2019), науковий редактор Кириченко О. А. Лекцію призначено для набуття супутньої юридичної освіти студентами неюридичних спеціальностей університету; вона може бути корисною також викладачам, студентам інших закладів вищої освіти та практичним працівникам юридичної й іншої суспільної діяльності.

Ключові слова: правознавство, юридичні факти, правопорушення, юридична відповідальність, класифікація правопорушень, особистісні джерела антиделіктних відомостей, антиделіктна діяльність, теорія права.

Innovative Understanding of the Nature and Classification of Legal Facts, Offences and Legal Liability. Lecture No. 3. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook

Kyrychenko O. A., Tuntula O. S.

Abstract. The third lecture of the course on the fundamentals of law by Kyrychenko O. A. and Tuntula O. S. deals with three interrelated categories of legal theory: legal facts, offences and legal liability. The authors offer an innovative interpretation of the nature and typology of legal facts and consider personal sources of anti-delict information, that is, information relevant to countering offences (delicts) whose source is a person. Particular attention is paid to what the authors present as an innovative stepwise, essence-based classification of offences and of legal liability. The term anti-delict links the lectures of the series: Lecture No. 2 deals with anti-delict bodies and the powers of an anti-delict officer, Lecture No. 4 with anti-delict legal sciences, and the present lecture with sources of anti-delict information. Specialists in legal psychology and forensic expertise may find the lecture of interest be-

cause it treats the person as a source of information relevant to countering offences and connects the theory of legal facts with offences and the liability they entail. The lecture is part of a four-lecture series by the same authors published in 2019 as supplements to the journal. It was recommended by the academic council of the Pylyp Orlyk International Classical University (minutes No. 1 of 31 August 2019), reviewed by three doctors of law and issued as a 108-page textbook (Kyiv, 2019). It is intended for non-law students acquiring supplementary legal education and may also be of use to teachers and legal practitioners.

Keywords: fundamentals of law, legal facts, offences, legal liability, classification of offences, personal sources of information, anti-delict activity, legal theory.

Першоджерело: *Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 3. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 108 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).[1] Реферат оприлюднено в журналі 04.11.2019.*

References

1. Kyrychenko O. A., Tuntula O. S. Innovatsiine rozuminnia sutnosti i vydovoho podilu yurydychnykh faktiv, pravoporushen ta yurydychnoi vidpovidalnosti. Lektsiia № 3. Kurs lektsii z navchalnoi dystsypliny "Pravoznavstvo" [Innovative Understanding of the Nature and Classification of Legal Facts, Offences and Legal Liability. Lecture No. 3. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook] : navch. posibnyk : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 6 (24). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1027-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-sutnosti-i-vidovogo-podilu-yuridichnikh-faktiv-pravoporushen-ta-yuridichnoji-vidpovidalnosti-lektsiya-3-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik (onovlena versiia vid 02.07.2022). [in Ukrainian].

ІННОВАЦІЙНЕ РОЗУМІННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ НАУК, СУТНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ЇХ ОКРЕМИХ ГІПЕРГРУП ТА ГРУП. ЛЕКЦІЯ № 4. КУРС ЛЕКЦІЙ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОЗНАВСТВО» : НАВЧ. ПОСІБНИК[1]

Кириченко О. А., Тунтула О. С.

Реферат. Четверта лекція з курсу «Правознавство» Кириченка О. А. і Тунтули О. С. присвячена проблемі класифікації юридичних наук: за якими підставами їх поділяти і як визначити місце окремих їх груп у системі правознавства. Автори простежують хронологію та основні етапи розв'язання цієї проблеми, а потім пропонують власну інноваційну класифікацію юридичних наук у контексті їхніх гіпергрупових завдань, а також за іншими підставами. Окремо Кириченко О. А. і Тунтула О. С. розкривають сутність окремих груп антиделіктних юридичних наук (за буквальним значенням терміна, наук про протидію правопорушенням) і окреслюють перспективи розвитку окремих гіпергруп і груп юридичних наук. Термін «антиделіктний» об'єднує лекції циклу: у лекції № 2 автори розглядають антиделіктні органи та повноваження антиделіктолога, у лекції № 3 особистісні джерела антиделіктних відомостей. Для читачів журналу, які працюють у галузі криміналістики, судової експертизи та юридичної психології, лекція цікава як спроба визначити місце наук, пов'язаних із протидією правопорушенням, у загальній системі юридичного знання. Лекція завершує цикл із чотирьох лекцій тих самих авторів, опублікованих 2019 р. як додатки до журналу. Посібник рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика (протокол № 1 від 31 серпня 2019 р.); рецензенти: доктори юридичних наук І. І. Котюк, І. В. Пиріг, Е. Б. Хачатуров. Обсяг видання 76 с. (Київ : Видавець Назаров О. А., 2019), науковий редактор Кириченко О. А. Лекцію призначено для набуття супутньої юридичної освіти студентами неюридичних спеціальностей університету; вона може бути корисною також викладачам, студентам інших закладів вищої освіти та практичним працівникам юридичної й іншої суспільної діяльності, які прагнуть системно уявляти структуру сучасного правознавства.

Ключові слова: правознавство, класифікація юридичних наук, система юридичних наук, гіпергрупи юридичних наук, антиделіктні юридичні науки, історія юридичної науки, теорія права.

Innovative Understanding of the Classification of Legal Sciences and of the Nature and Development Prospects of Their Hypergroups and Groups. Lecture No. 4. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook

Kyrychenko O. A., Tuntula O. S.

Abstract. The fourth lecture of the course on the fundamentals of law by Kyrychenko O. A. and Tuntula O. S. addresses the classification of legal sciences: on what grounds they should be divided and how the place of particular groups within the system of jurisprudence can be determined. The authors trace the chronology and main stages of attempts to solve this problem and then put forward their own innovative classification of legal sciences in the context of their hypergroup tasks, as well as on other grounds. They explain the nature of particular groups of anti-delict legal sciences (literally, sciences concerned with countering offences) and outline the prospects for the development of individual hypergroups and groups of legal sciences. The term anti-delict links the lectures of the series: Lecture No.

2 deals with anti-delict bodies and the powers of an anti-delict officer, and Lecture No. 3 with personal sources of anti-delict information. For readers working in criminalistics, forensic expertise and legal psychology, the lecture is of interest as an attempt to locate the sciences concerned with countering offences within the overall system of legal knowledge. The lecture concludes a four-lecture series by the same authors published in 2019 as supplements to the journal. It was recommended by the academic council of the Pylyp Orlyk International Classical University (minutes No. 1 of 31 August 2019), reviewed by three doctors of law and issued as a 76-page textbook (Kyiv, 2019). It is intended for non-law students acquiring supplementary legal education and may also help teachers and practitioners form a systematic view of the structure of legal science.

Keywords: fundamentals of law, classification of legal sciences, system of legal sciences, hypergroups of legal sciences, anti-delict legal sciences, history of legal science, legal theory.

Першоджерело: *Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння класифікації юридичних наук, сутності та перспектив розвитку їх окремих гіпергруп та груп. Лекція № 4. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посіб. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 76 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).[1] Реферат оприлюднено в журналі 04.11.2019.*

References

1. Kyrychenko O. A., Tuntula O. S. Innovatsiine rozuminnia klasyfikatsii yurydychnykh nauk, sutnosti ta perspektyv rozvytku yikh okremykh hiperhrup ta hrup. Lektsiia № 4. Kurs lektsii z navchalnoi dystsypliny "Pravoznavstvo" [Innovative Understanding of the Classification of Legal Sciences and of the Nature and Development Prospects of Their Hypergroups and Groups. Lecture No. 4. Lecture Course in the Discipline "Fundamentals of Law": Textbook] : navch. posibnyk : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 6 (24). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1028-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-klasifikatsiji-yuridichnikh-nauk-sutnosti-ta-perspektiv-rozvitku-jikh-okremikh-gipergrup-ta-grup-lektsiya-4-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik (onovlena versiia vid 02.07.2022). [in Ukrainian].

ФОНД ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ ПОЧАВ НАДАВАТИ ОЦІНКУ ВИСНОВКАМ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ ТА НЕ БАЖАЄ ВРАХОВУВАТИ В СВОЇЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЧИННЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ОЦІНЩИКАМ ЯК ФАХІВЦЯМ З ВІДПОВІДНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ[1]

Большаков С. І.

Анотація. Автор, судовий експерт і оцінювач, аналізує практику Фонду державного майна України (ФДМУ) щодо позбавлення оцінювачів кваліфікаційних свідоцтв за висновки, складені на замовлення органів кримінального переслідування. Проблема полягає в тому, що регулятор оціночної діяльності фактично перебирає на себе оцінку висновку судового експерта, хоча оцінювати докази в кримінальному провадженні належить слідчому, прокурору, слідчому судді й суду. Мета публікації — показати на конкретному випадку розбіжність між діями ФДМУ та чинними нормами про доручення судової експертизи фахівцям відповідних галузей знань. Правову основу аналізу становлять Закон України «Про Фонд державного майна України», розділ IV Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», статті 7, 7-1, 9 і 10 Закону України «Про судову експертизу», статті 3, 9 і 69 КПК України, п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України, а також відповіді Міністерства юстиції України й експертних установ і судові рішення у справі № 815/2467/17. Описано продаж Одеським регіональним відділенням ФДМУ колишнього залізничного вокзалу в м. Овідіополь (об'єкт малої приватизації площею 92,4 м^2): оцінювач визначив його вартість у 35 000 грн, Фонд затвердив оцінку, а об'єкт продано за 40 000 грн. Прокуратура доручила експертне дослідження спеціалісту-оцінювачу, який не погодився з такою ринковою вартістю, після чого ФДМУ через Екзаменаційну комісію, щонайменше дві третини якої становлять представники саморегулівних організацій оцінювачів, позбавив його свідоцтва. Експерт виграв спір в Одеському окружному адміністративному суді (28.08.2017), Одеському апеляційному адміністративному суді (24.01.2018) і Касаційному адміністративному суді у складі Верховного Суду (24.04.2019), однак Фонд повторно позбавив його свідоцтва (лист від 13.11.2019 № 10-59-19978). Автор доводить, що особа або орган, які призначають судову експертизу з оцінки майна, майнових прав чи визначення збитків, можуть доручити її фахівцям, не внесеним до Державного реєстру атестованих судових експертів, зокрема оцінювачам, і ставить питання про незалежність державного регулювання оцінки від корпоративних інтересів. Матеріал адресовано судовим експертам-оцінювачам, прокурорам, адвокатам і суддям адміністративної юрисдикції.

Ключові слова: оцінка майна, судова експертиза, Фонд державного майна України, оцінювач, кваліфікаційне свідоцтво оцінювача, Екзаменаційна комісія, експертне дослідження, фахівець з відповідних галузей знань, незалежність судового експерта, справа № 815/2467/17.

The State Property Fund of Ukraine Has Begun to Assess Forensic Experts' Opinions and Disregards the Law on Assigning Forensic Examinations to Valuers as Specialists in the Relevant Fields of Knowledge

Bolshakov S. I.

Abstract. The paper examines how the State Property Fund of Ukraine, acting as the regulator of professional valuation, reacts when a certified valuer who performs an expert study for the prosecu-

tion disagrees with a valuation the Fund has already approved. The author, a forensic expert and valuer, uses a case from the Odesa region: a former railway station in Ovidiopol (a small privatisation object of 92.4 m^2) was valued at UAH 35,000 and sold for UAH 40,000, after which the prosecutor commissioned an expert study whose conclusions contradicted that valuation. In response, the Fund's Examination Commission, at least two thirds of which consists of representatives of self-regulatory valuers' organisations, revoked the expert's qualification certificate. The analysis draws on the Law of Ukraine on the State Property Fund, the Law on Property Valuation, Property Rights and Professional Valuation Activity, Articles 7, 7-1, 9 and 10 of the Law on Forensic Expertise, Articles 3, 9 and 69 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, Article 92 of the Constitution, replies of the Ministry of Justice of Ukraine and of state expert institutions, and the decisions in case No. 815/2467/17, where the expert prevailed before the Odesa District Administrative Court (2017), the Odesa Administrative Court of Appeal (2018) and the Administrative Cassation Court within the Supreme Court (2019). Even so, the certificate was withdrawn again in November 2019. The author argues that a party appointing a forensic examination on property valuation, property rights or damage may entrust it to specialists who are not entered in the State Register of Certified Forensic Experts, valuers included, and that disciplinary pressure of this kind threatens the independence of expert evidence. The paper will interest forensic experts, prosecutors, defence lawyers and administrative judges.

Keywords: property valuation, forensic expertise, State Property Fund of Ukraine, valuer, qualification certificate, Examination Commission, expert opinion, independence of forensic experts, administrative litigation, Supreme Court.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 30.11.2019.*

Повний текст

Текст тез.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про Фонд державного майна України», Фонд є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, що реалізує державну політику, зокрема, у сфері державного регулювання оцінки майна, майнових прав та професійної оціночної діяльності.

Відповідно розділу IV Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» (далі – Закон про оцінку), Фонд державного майна України здійснює державне регулювання оціночної діяльності.

Розглянемо на конкретному прикладі, як це відбувається.

Одеське регіональне відділення ФДМУ продає колишній з/д вокзал в м. Овідіопіль Одеській області за 40 000 гривен. Оцінювач, член УТО, оцінив об'єкт малої приватизації площею 92,4 кв. м. за 35 000 гривен та ФДМУ це затвердив, співробітник Фонду дав позитивну рецензію на звіт оцінювача.

Однак, таким продажем державного майна зацікавилася Прокуратура і згідно норм КПК України, призначила проведення експертного дослідження спеціалісту (він же також є і оцінювачем) з відповідних галузей знань у відповідності до Закону України "Про судову експертизу".

А ось тут починається найцікавіше. ФДМУ вирішує, що він може приймати рішення за прокурора і за своєю особливою думкою карати експерта, якій не погодився з та-

кою оцінкою ринкової вартості. А інструмент, караючий неугодних оцінювачів у ФДМУ, є: Екзаменаційна комісія, яка складає не менше двох третин кількісного складу з представників саморегулюючих організацій оцінювачів. Не важко здогадатися, хто входить в цей склад Екзаменаційній комісії: наприклад, оцінювачі які оцінювали «УКРТЕЛЕКОМ» в десять разів дешевше за його ринкову вартість. Якщо та ж прокуратура або інші правоохоронні органи звернуться до ФДМУ з приводу притягнення недоторканних оцінювачів до дисциплінарної відповідальності: позбавлення кваліфікаційного свідоцтва оцінювача, тобто у ФДМУ є завжди відповідь – таке рішення прийняла Екзаменаційна комісія. Так хто ж насправді є державний регулятор оціночної діяльності в Україні: ФДМУ або «заслужені» оцінювачі Українського товариства оцінювачів та інших громадських організацій, які можуть «під замовлення оцінити державне майно». Але треба пам'ятати, що це еліта і не кожен оцінювач має доступ в цей закритий оціночний клан.

Однак повернемося до колишнього з/д вокзалу в м. Овідіопіль Одеській області, якій ФДМУ продав значно нижче ринкової вартості. Щоб не завантажувати читача, скажу так: експерта ФДМУ почав «нагинати», експерт виграв всі суді у ФДМУ, в тому числі і Верховний суд України (справа №815/2467/17), але у ФДМУ на це своя особлива думка, а Верховний суд України йому не указ: зібрали чергове засідання Екзаменаційної комісії та й позбавили експерта кваліфікаційного свідоцтва оцінювача.

Звичайно, черговий суд експерт виграє, але час йде.

Хочу звернутися до нового глави ФДМУ (якій дав дозвіл співробітникам ФДМУ на позбавлення експерта свідоцтва оцінювача, див. лист №10-59-19978 від 13.11.2019 року) і проінформувати його, що згідно чинного законодавства України, а саме: п. 14 Розділу IV ст. 92 Конституції України; ч. 25 ст. 3, ч. 1,3,5 ст. 9, ч. 1 ст. 69 УПК України; ст. 10 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»; ст. 7, 7-1, ч. 2 ст. 9, ч. 5 ст. 10 Закону України «Про судову експертизу», для виконання судової експертизи з оцінки майна, майнових прав, визначенню збитків, особа або орган, які призначають або замовляють судову експертизу, можуть доручити її проведення іншим фахівцям з відповідних галузей знань, яки не внесені до державного Реєстру атестованих судових експертів, в тому числі, оцінювачам.

Питання коли в державі Україна почнуть керуватися законом в оціночній діяльності майна поки залишається риторичним!

Відповіді Міністерства юстиції України щодо можливості залучення оцінювача як фахівця з відповідних галузей знань до проведення судової експертизи.

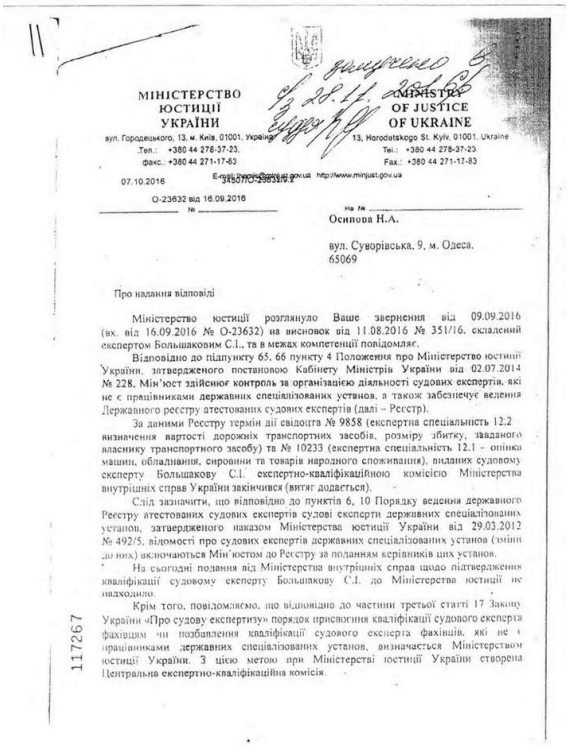

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001, Україна
Тел.: +380 44 278-37-23,
факс.: +380 44 271-17-83

MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
13, Horodetskogo St. Kyiv, 01001, Ukraine
Tel.: +380 44 278-37-23
Fax.: +380 44 271-17-83

E-mail: [illegible] http://www.minjust.gov.ua

07.10.2016 34507/O-23632/9.2

О-23632 від 16.09.2016
№

На №

Осипова Н.А.

вул. Суворівська, 9, м. Одеса, 65069

Про надання відповіді

Міністерство юстиції розглянуло Ваше звернення від 09.09.2016 (вх. від 16.09.2016 № О-23632) на висновок від 11.08.2016 № 351/16, складений експертом Большаковим С.І., та в межах компетенції повідомляє.

Відповідно до підпункту 65, 66 пункту 4 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228, Мін'юст здійснює контроль за організацією діяльності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, а також забезпечує ведення Державного реєстру атестованих судових експертів (далі – Реєстр).

За даними Реєстру термін дії свідоцтва № 9858 (експертна спеціальність 12.2 визначення вартості дорожніх транспортних засобів, розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу) та № 10233 (експертна спеціальність 12.1 – оцінка машин, обладнання, сировини та товарів народного споживання), виданих судовому експерту Большакову С.І. експертно-кваліфікаційною комісією Міністерства внутрішніх справ України закінчився (витяг додається).

Слід зазначити, що відповідно до пунктів 6, 10 Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів судові експерти державних спеціалізованих установ, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 29.03.2012 № 492/5, відомості про судових експертів державних спеціалізованих установ (зміни до них) включаються Мін'юстом до Реєстру за поданням керівників цих установ.

На сьогодні подання від Міністерства внутрішніх справ щодо підтвердження кваліфікації судовому експерту Большакову С.І. до Міністерства юстиції не надходило.

Крім того, повідомляємо, що відповідно до частини третьої статті 17 Закону України «Про судову експертизу» порядок присвоєння кваліфікації судового експерта фахівцям чи позбавлення кваліфікації судового експерта фахівців, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, визначається Міністерством юстиції України. З цією метою при Міністерстві юстиції України створена Центральна експертно-кваліфікаційна комісія.

117267

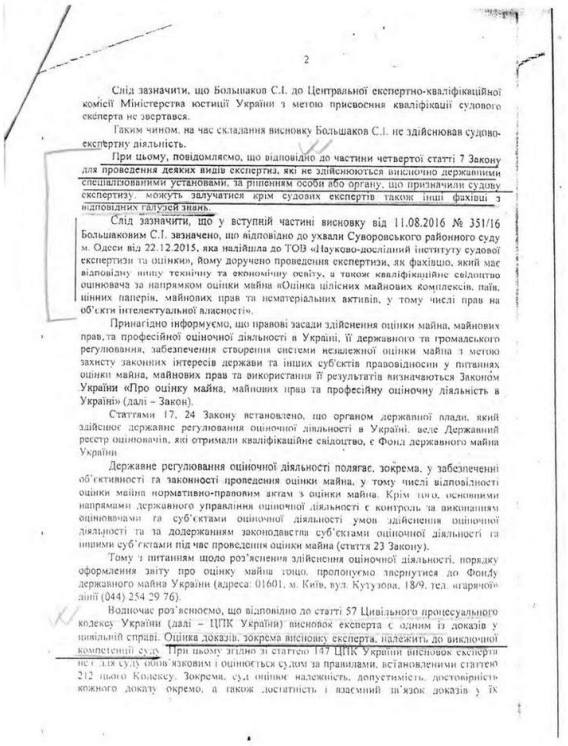

2

Слід зазначити, що Большаков С.І. до Центральної експертно-кваліфікаційної комісії Міністерства юстиції України з метою присвоєння кваліфікації судового експерта не звертався.

Таким чином, на час складання висновку Большаков С.І. не здійснював судово-експертну діяльність.

При цьому, повідомляємо, що відповідно до частини четвертої статті 7 Закону для проведення деяких видів експертиз, які не здійснюються виключно державними спеціалізованими установами, за рішенням особи або органу, що призначили судову експертизу, можуть залучатися крім судових експертів також інші фахівці з відповідних галузей знань.

Слід зазначити, що у вступній частині висновку від 11.08.2016 № 351/16 Большаковим С.І. зазначено, що відповідно до ухвали Суворовського районного суду м. Одеси від 22.12.2015, яка надійшла до ТОВ «Науково-дослідний інституту судової експертизи та оцінки», йому доручено проведення експертизи, як фахівцю, який має відповідну вищу технічну та економічну освіту, а також кваліфікаційне свідоцтво оцінювача за напрямком оцінки майна «Оцінка цілісних майнових комплексів, паїв, цінних паперів, майнових прав та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності».

Принагідно інформуємо, що правові засади здійснення оцінки майна, майнових прав, та професійної оціночної діяльності в Україні, її державного та громадського регулювання, забезпечення створення системи незалежної оцінки майна з метою захисту законних інтересів держави та інших суб'єктів правовідносин у питаннях оцінки майна, майнових прав та використання її результатів визначаються Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» (далі – Закон).

Статтями 17, 24 Закону встановлено, що органом державної влади, який здійснює державне регулювання оціночної діяльності в Україні, веде Державний реєстр оцінювачів, які отримали кваліфікаційне свідоцтво, є Фонд державного майна України.

Державне регулювання оціночної діяльності полягає, зокрема, у забезпеченні об'єктивності та законності проведення оцінки майна, у тому числі відповідності оцінки майна нормативно-правовим актам з оцінки майна. Крім того, основними напрямами державного управління оціночної діяльності є контроль за виконанням оцінювачами та суб'єктами оціночної діяльності умов здійснення оціночної діяльності та за додержанням законодавства суб'єктами оціночної діяльності та іншими суб'єктами під час проведення оцінки майна (стаття 23 Закону).

Тому з питанням щодо роз'яснення здійснення оціночної діяльності, порядку оформлення звіту про оцінку майна тощо, пропонуємо звернутися до Фонду державного майна України (адреса: 01601, м. Київ, вул. Кутузова, 18/9, тел. «гарячої» лінії (044) 254 29 76).

Водночас роз'яснюємо, що відповідно до статті 57 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) висновок експерта є одним із доказів у цивільній справі. Оцінка доказів, зокрема висновку експерта, належить до виключної компетенції суду. При цьому згідно зі статтею 147 ЦПК України висновок експерта нет для суду обов'язковим і оцінюється судом за правилами, встановленими статтею 212 цього Кодексу. Зокрема, суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх

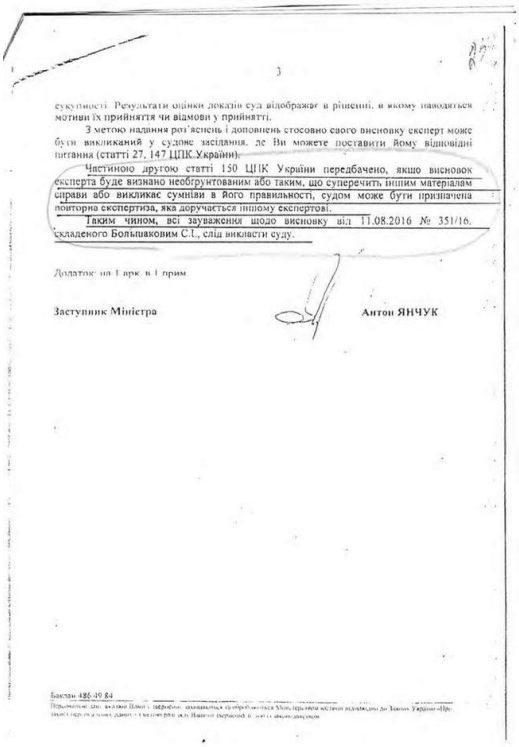

сукупності. Результати оцінки доказів суд відображає в рішенні, в якому наводяться мотиви їх прийняття чи відмови у прийнятті.

З метою надання роз'яснень і доповнень стосовно свого висновку експерт може бути викликаний у судове засідання, де Ви можете поставити йому відповідні питання (статті 27, 147 ЦПК України).

Частиною другою статті 150 ЦПК України передбачено, якщо висновок експерта буде визнано необґрунтованим або таким, що суперечить іншим матеріалам справи або виникає сумнів в його правильності, судом може бути призначена повторна експертиза, яка доручається іншому експерту.

Таким чином, всі зауваження щодо висновку від 11.08.2016 № 351/16, складеного Больщаковим С.І., слід викласти суду.

Додаток: на 1 арк. в 1 прим.

Заступник Міністра Антон ЯНЧУК

Баклан 486-49-84

Роз'яснення Міністерства юстиції України, що визначення способу проведення експертизи належить до компетенції експерта та спеціальних знань якими він володіє.

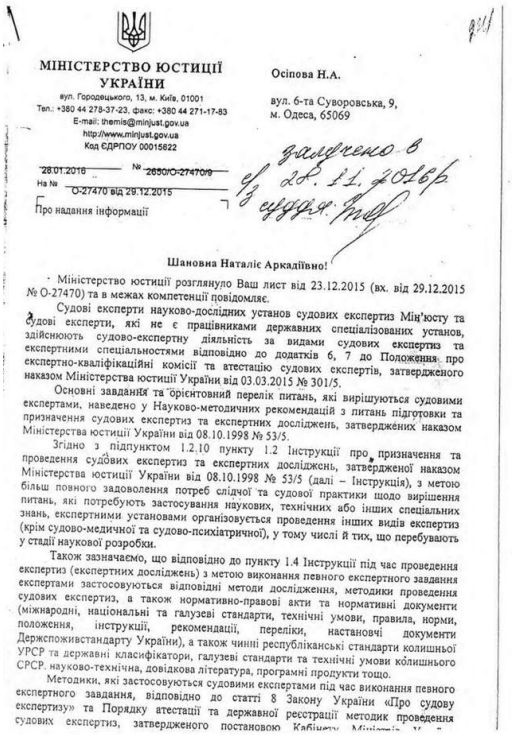

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001
Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua
http://www.minjust.gov.ua
Код ЄДРПОУ 00015622

28.01.2016 № 2650/О-27470/8
На № О-27470 від 29.12.2015

Про надання інформації

Осіпова Н.А.

вул. 6-та Суворовська, 9,
м. Одеса, 65069

Шановна Наталіє Аркадіївно!

Міністерство юстиції розглянуло Ваш лист від 23.12.2015 (вх. від 29.12.2015 № О-27470) та в межах компетенції повідомляє.

Судові експерти науково-дослідних установ судових експертиз Мін'юсту та судові експерти, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, здійснюють судово-експертну діяльність за видами судових експертиз та експертними спеціальностями відповідно до додатків 6, 7 до Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5.

Основні завдання та орієнтовний перелік питань, які вирішуються судовими експертами, наведено у Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5.

Згідно з підпунктом 1.2.10 пункту 1.2 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (далі – Інструкція), з метою більш повного задоволення потреб слідчої та судової практики щодо вирішення питань, які потребують застосування наукових, технічних або інших спеціальних знань, експертними установами організовується проведення інших видів експертиз (крім судово-медичної та судово-психіатричної), у тому числі й тих, що перебувають у стадії наукової розробки.

Також зазначаємо, що відповідно до пункту 1.4 Інструкції під час проведення експертиз (експертних досліджень) з метою виконання певного експертного завдання експертами застосовуються відповідні методи дослідження, методики проведення судових експертиз, а також нормативно-правові акти та нормативні документи (міжнародні, національні та галузеві стандарти, технічні умови, правила, норми, положення, інструкції, рекомендації, переліки, настановчі документи Держспоживстандарту України), а також чинні республіканські стандарти колишньої УРСР та державні класифікатори, галузеві стандарти та технічні умови колишнього СРСР, науково-технічна, довідкова література, програмні продукти тощо.

Методики, які застосовуються судовими експертами під час виконання певного експертного завдання, відповідно до статті 8 Закону України «Про судову експертизу» та Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз, затвердженого постановою Кабінету

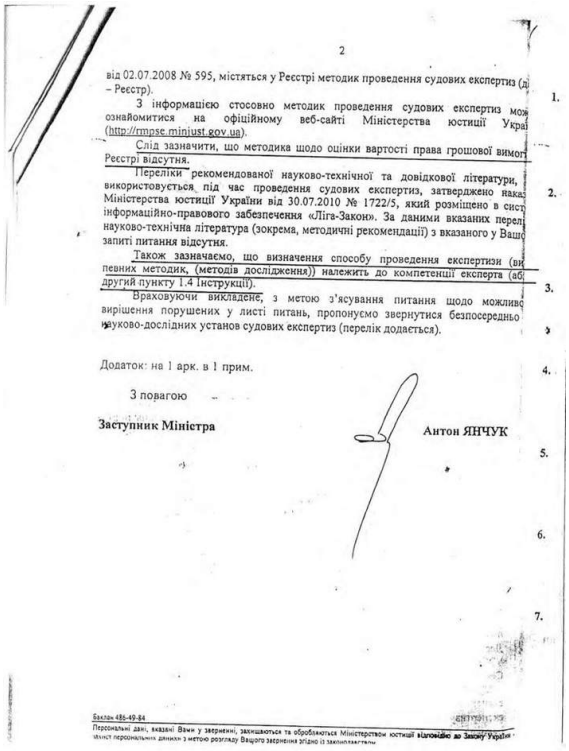

2

від 02.07.2008 № 595, містяться у Реєстрі методик проведення судових експертиз (д
– Реєстр).

З інформацією стосовно методик проведення судових експертиз мож
ознайомитися на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції Украї
(http://rmpse.minjust.gov.ua).

Слід зазначити, що методика щодо оцінки вартості права грошової вимог
Реєстрі відсутня.

Переліки рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури,
використовується під час проведення судових експертиз, затверджено нака
Міністерства юстиції України від 30.07.2010 № 1722/5, який розміщено в сист
інформаційно-правового забезпечення «Ліга-Закон». За даними вказаних перел
науково-технічна література (зокрема, методичні рекомендації) з вказаного у Ваш
запиті питання відсутня.

Також зазначаємо, що визначення способу проведення експертизи (ви
певних методик, (методів дослідження)) належить до компетенції експерта (аб
другий пункту 1.4 Інструкції).

Враховуючи викладене, з метою з'ясування питання щодо можливо
вирішення порушених у листі питань, пропонуємо звернутися безпосередньо
науково-дослідних установ судових експертиз (перелік додається).

Додаток: на 1 арк. в 1 прим.

З повагою

Заступник Міністра **Антон ЯНЧУК**

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

Бахтін 486-49-84
Персональні дані, вказані Вами у зверненні, зберігаються та обробляються Міністерством юстиції відповідно до Закону України
«Про захист персональних даних» з метою розгляду Вашого звернення згідно із законодавством.

Відповіді експертних установ щодо відсутності фахівців в державних установах з проведення судової експертизи з питань визначення ринкової вартості права грошової вимоги.

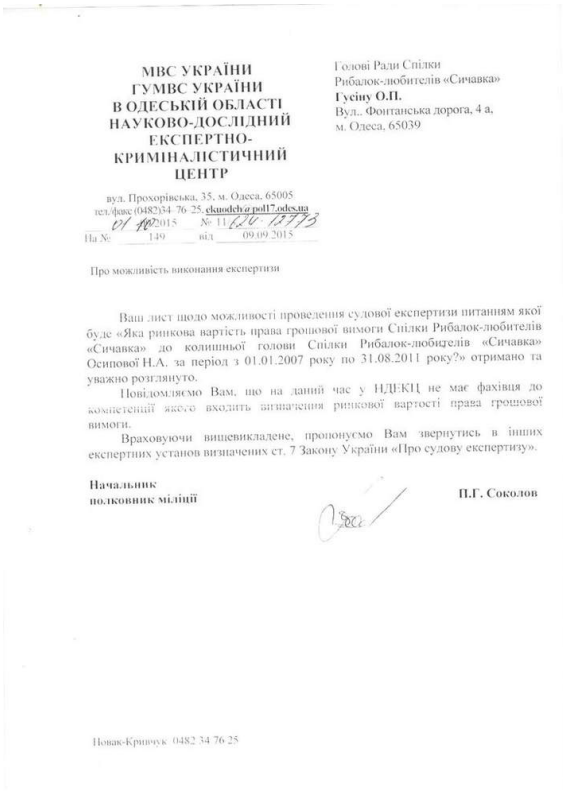

МВС УКРАЇНИ
ГУМВС УКРАЇНИ
В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ЕКСПЕРТНО-
КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ
ЦЕНТР

вул. Прохорівська, 35, м. Одеса, 65005
тел./факс (0482)34-76-25, ekuodeh@poll7.odes.ua
07.10.2015 № 11/626-13773
На № 149 від 09.09.2015

Голові Ради Спілки
Рибалок-любителів «Сичавка»
Гусіну О.П.
Вул., Фонтанська дорога, 4 а,
м. Одеса, 65039

Про можливість виконання експертизи

Ваш лист щодо можливості проведення судової експертизи питанням якої буде «Яка ринкова вартість права грошової вимоги Спілки Рибалок-любителів «Сичавка» до колишньої голови Спілки Рибалок-любителів «Сичавка» Осипової Н.А. за період з 01.01.2007 року по 31.08.2011 року?» отримано та уважно розглянуто.

Повідомляємо Вам, що на даний час у НДЕКЦ не має фахівця до компетенції якого входить визначення ринкової вартості права грошової вимоги.

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо Вам звернутись в інших експертних установ визначених ст. 7 Закону України «Про судову експертизу».

Начальник
полковник міліції **П.Г. Соколов**

Новак-Кричук 0482 34 76 25

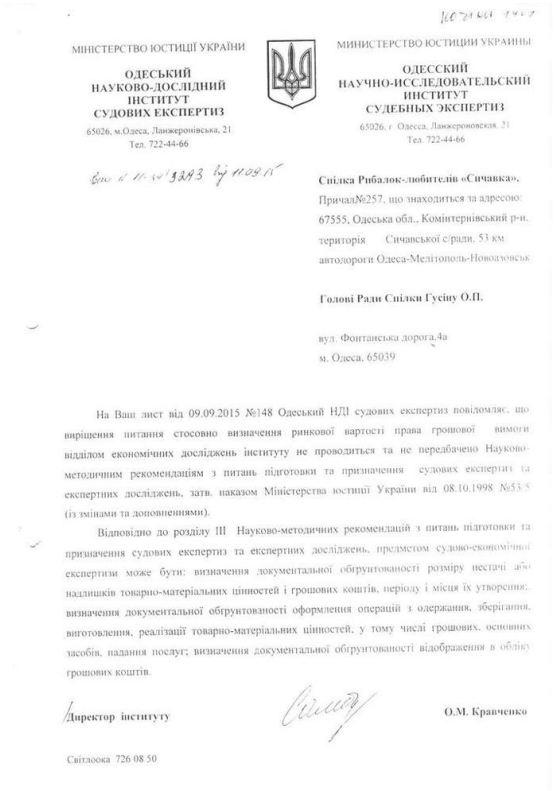

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
65026, м.Одеса, Ланжеронівська, 21
Тел. 722-44-66

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ УКРАИНЫ
ОДЕССКИЙ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ СУДЕБНЫХ ЭКСПЕРТИЗ
65026, г. Одесса, Ланжероновская, 21
Тел. 722-44-66

Спілка Рибалок-любителів «Сичавка»,
Причал№257, що знаходиться за адресою:
67555, Одеська обл., Комінтернівський р-н,
територія Сичавської с/ради, 53 км
автодороги Одеса-Мелітополь-Новоазовськ

Голові Ради Спілки Гусіну О.П.

вул. Фонтанська дорога,4а
м. Одеса, 65039

На Ваш лист від 09.09.2015 №148 Одеський НДІ судових експертиз повідомляє, що вирішення питання стосовно визначення ринкової вартості права грошової вимоги відділом економічних досліджень інституту не проводиться та не передбачено Науково-методичним рекомендаціям з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 №53/5 (із змінами та доповненнями).

Відповідно до розділу III Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, предметом судово-економічної експертизи може бути: визначення документальної обґрунтованості розміру нестачі або надлишків товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, періоду і місця їх утворення; визначення документальної обґрунтованості оформлення операцій з одержання, зберігання, виготовлення, реалізації товарно-матеріальних цінностей, у тому числі грошових, основних засобів, надання послуг; визначення документальної обґрунтованості відображення в обліку грошових коштів.

Директор інституту О.М. Кравченко

Світлоока 726 08 50

Рішення судів, які набрали законної сили:

1. Постанова Одеського окружного адміністративного суду від 28 серпня 2017 року (Справа № 815/2467/17) - http://reyestr.court.gov.ua/Review/68596319

2. Постанова Одеського апеляційного адміністративного суду від 24 січня 2018 року (Справа № 815/2467/17) - http://reyestr.court.gov.ua/Review/71789121

3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 24 квітня 2019 року (справа №815/2467/17) - http://reyestr.court.gov.ua/Review/81431131

В статье рассматриваются вопросы неправомерных действий Фонда государственного имущества Украины при лишении оценщика квалификации. Описан факт предоставления Фондом оценки заключения судебного эксперта и не желание учитывать в своей деятельности действующее законодательство Украины о назначении судебной экспертизы оценщикам как специалистам в соответствующих областях знаний согласно Закона Украины "О судебной экспертизе" (дело Верховного суда / Касационный административный суд № 815/2467/17)).

Ключевые слова: *оценка имущества, судебная экспертиза, Фонд государственного имущества Украины.*

У статті розглядаються питання неправомірний дій Фонда державного майна України при позбавленні оцінювача кваліфікації. Описаний факт надання Фондом оцінки висновку судового експерта та не бажання враховувати в своїй діяльності чинне законодавство України щодо призначення судової експертизи оцінщикам як фахівцям з відповідних галузей знань згідно Закону України "Про судову експертизу" ((справа Верховного суду / Касаційний адміністративний суд № 815/2467/17).

Ключові слова: *оцінка майна, судова експертиза, Фонд державного майна України.*

References

1. Bolshakov S. I. Fond derzhavnoho maina Ukrainy pochav nadavaty otsinku vysnovkam sudovykh ekspertiv ta ne bazhaie vrakhovuvaty v svoii diialnosti chynne zakonodavstvo Ukrainy shchodo pryznachennia sudovoi ekspertyzy otsinshchykam yak fakhivtsiam z vidpovidnykh haluzei znan [The State Property Fund of Ukraine Has Begun to Assess Forensic Experts' Opinions and Disregards the Law on Assigning Forensic Examinations to Valuers as Specialists in the Relevant Fields of Knowledge]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 6 (24). URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/1041-fond-derzhavnogo-majna-ukrajini-pochav-nadavati-otsinku-visnovkam-sudovikh-ekspertiv-ta-ne-bazhae-vrakhovuvati-v-svojij-diyalnosti-chinne-zakonodavstvo-ukrajini-shchodo-priznachennya-sudovoji-ekspertizi-otsinshchikam-yak-fakhivtsyam-z-vidpovidnikh-galuzej-znan-sprava-815-2467-17 (onovlena versiia vid 23.02.2020). [in Ukrainian].

1.2. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

ДОСЛІДЖЕННЯ ВАЛІДНОСТІ ПОЛІГРАФА[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Реферат. Реферат редакції журналу знайомить читачів із позицією Американської поліграфологічної асоціації (APA) щодо наукової обґрунтованості перевірок на поліграфі. За APA, наукові дані підтверджують достовірність тих перевірок, які проводяться та інтерпретуються відповідно до задокументованої і затвердженої процедури; такі обстеження мають вагоме доказове значення і придатні для кримінальних розслідувань, нагляду за правопорушниками та добору кандидатів на посади, що потребують суспільної довіри. Стандарти практики APA встановлюють для членів асоціації високі професійні вимоги, а типові політики, які вона розробляє й оприлюднює, дають поліграфологам і замовникам уявлення про належний процес перевірки. Із посиланням на Р. Нельсона (2015) поліграф схарактеризовано як імовірнісний і недетермінований тест, що поєднує реєстрацію фізіологічних показників зі статистичними методами оцінювання результату. Центральну частину матеріалу становлять дані метааналізу APA 2011 р. Середню точність діагностичних тестів щодо конкретної події наведено на рівні 89 % (довірчий інтервал 0,83–0,95), скринінгових тестів на рівні 85 % (0,77–0,93), усіх валідованих форматів разом на рівні 87 % (0,80–0,94). Розрахунки ґрунтуються на 3723 перевірках, з яких 1708 підтверджено як правдиві, а 2015 як такі, що містили приховування інформації; ці перевірки взято з 38 досліджень, що відповідали якісним і кількісним критеріям включення до метааналізу. Наведено бібліографічні дані праць, на які спирається реферат: звіту APA «Meta-analytic survey of criterion accuracy of validated polygraph techniques» (Polygraph, 2011, 40(4), с. 196–305) і статті Р. Нельсона «Scientific Basis for Polygraph Testing» (Polygraph, 2015, 44(1), с. 28–61), а також посилання на роз'яснення APA щодо метааналізу. Матеріал корисний судовим експертам-поліграфологам, слідчим, прокурорам і суддям, які оцінюють доказову вагу висновків із застосуванням поліграфа. Він показує, що точність методу є статистичною величиною, яку слід тлумачити разом із довірчим інтервалом, і що науково обґрунтованими APA визнає лише валідовані методики, застосовані за стандартизованою процедурою.

Ключові слова: поліграф, валідність поліграфа, Американська поліграфологічна асоціація, метааналіз, точність тестування, довірчий інтервал, діагностичний тест, скринінговий тест, валідовані методики, психофізіологічне дослідження.

Polygraph Validity Research

Abstract. Courts and investigators who rely on polygraph results need a clear picture of how accurate the method is and under which conditions its findings can be trusted. This editorial review presents the position of the American Polygraph Association (APA), according to which scientific evidence supports the validity of polygraph examinations conducted and interpreted in line with documented and approved procedures. Such examinations are regarded as having substantial probative value and as useful in criminal investigations, offender management and screening of candidates for positions of public trust. The APA standards of practice impose high professional requirements on members, while model policies published by the association describe what a valid examination process looks like. Referring to Nelson (2015), the review characterises the polygraph as a probabilistic,

non-deterministic test that combines physiological recording with statistical methods of score evaluation. The central part summarises the 2011 APA meta-analysis: event-specific diagnostic techniques are reported at a mean accuracy of 89% (confidence interval 0.83–0.95), multi-issue screening techniques at 85% (0.77–0.93), and all validated techniques combined at 87% (0.80–0.94). The estimates rest on 3,723 examinations, of which 1,708 were confirmed truthful and 2,015 confirmed deceptive, drawn from 38 studies that met the qualitative and quantitative criteria for inclusion. Bibliographic data for the APA meta-analysis and for Nelson's paper are provided. The review is useful to forensic polygraph examiners, investigators, prosecutors and judges assessing the evidential weight of polygraph-based expert opinions, since it shows that accuracy is a statistical estimate to be read together with its confidence interval and applies only to validated techniques.

Keywords: polygraph, polygraph validity, American Polygraph Association, meta-analysis, decision accuracy, confidence interval, diagnostic testing, screening testing, validated techniques, psychophysiological detection of deception.

Першоджерело: *Polygraph Validity Research.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 18.11.2019.*

References

1. Doslidzhennia validnosti polihrafa [Polygraph Validity Research] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 6 (24). URL: https://expertize-journal.org.ua/doslidzhennya-na-poligrafi/1038-issledovanie-validnosti-poligrafa (onovlena versiia vid 26.12.2020). [in Ukrainian].

2. Polygraph Validity Research. URL: https://www.polygraph.org/polygraph_validity_research.php (data zvernennia: 04.11.2026).

1.3. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В 2017 РОЦІ БУЛИ ОПУБЛІКОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТЕМАТИЧНОГО ОПИТУВАННЯ СУДДІВ РІЗНИХ РІВНІВ ТА КВАЛІФІКАЦІЇ ЩОДО СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА В СУДОВО-ЕКСПЕРТНІЙ ПРАКТИЦІ В УКРАЇНІ[1]

Реферат. Редакція журналу реферує результати тематичного опитування суддів щодо того, у якому процесуальному статусі має існувати судова експертиза із застосуванням поліграфа в Україні. Питання має прямий практичний вимір: від відповіді залежить, чи розглядати психофізіологічні дослідження з поліграфом як самостійний вид судової експертизи, чи як складник судово-психологічної експертизи. Результати оприлюднено 21 грудня 2017 р. на міжвідомчому науково-практичному семінарі «Використання комп'ютерного поліграфа при проведенні окремих видів судових психологічних досліджень», що відбувся в Київському науково-дослідному інституті судових експертиз. Опитування тривало впродовж 2015–2017 рр., у ньому взяли участь 400 суддів різних рівнів і кваліфікації, які погоджуються з використанням поліграфа в судово-експертній практиці. Респондентам поставили запитання: «Як ви вважаєте, в якому статусі повинна бути судова експертиза із застосуванням поліграфа?» Варіант «окремий вид судової експертизи» обрали 44 судді (11 %), «окремий підвид судової психологічної експертизи» 124 (31 %), «винятково в межах судової психологічної експертизи» 232 (58 %). Отже, майже дев'ять із десяти опитаних (89 %) пов'язують застосування поліграфа із судово-психологічною експертизою, а понад половину вважає, що поліграф має використовуватися лише в її межах. Самостійний вид експертизи підтримав приблизно кожен дев'ятий респондент. Тлумачачи ці дані, слід зважати на склад вибірки: опитано лише суддів, які вже погоджуються з використанням поліграфа, тому результати відображають уявлення прихильників методу про його процесуальну форму, а не ставлення всього суддівського корпусу до поліграфа. Реферат не розкриває, як формувалася вибірка і хто проводив опитування. Для судових експертів-психологів і поліграфологів, а також для розробників нормативних актів у сфері судової експертизи ці результати становлять інтерес як емпіричний аргумент на користь розгляду досліджень із застосуванням поліграфа в системі судово-психологічної експертизи.

Ключові слова: поліграф, опитування суддів, судово-психологічна експертиза, статус експертизи із застосуванням поліграфа, вид судової експертизи, КНДІСЕ, психофізіологічне дослідження, судово-експертна практика.

In 2017, the Results of a Thematic Survey of Judges of Various Levels and Qualifications on the Scope of Polygraph Use in Forensic Expert Practice in Ukraine Were Published

Abstract. Whether polygraph examination should be treated in Ukraine as an independent type of forensic examination or as part of forensic psychological examination has direct consequences for how such examinations are ordered and performed. This editorial review summarises a thematic survey of judges of different court levels and qualifications on this question. The results were presented on 21 December 2017 at the interagency research and practice seminar on the use of the computer polygraph in certain types of forensic psychological research, held at the Kyiv Scientific Research In-

stitute of Forensic Expertise. The survey ran from 2015 to 2017 and covered 400 judges who agree with the use of the polygraph in forensic practice. Respondents were asked what status forensic examination using a polygraph should have. Forty-four judges (11%) favoured a separate type of forensic examination, 124 (31%) a separate subtype of forensic psychological examination, and 232 (58%) its use exclusively within forensic psychological examination. Thus, almost nine in ten respondents link polygraph use to forensic psychological examination, and a majority would confine it to that framework, while only about one in nine supports an independent type of examination. The sample, however, included only judges already supportive of the polygraph, so the findings reflect the views of proponents on its procedural form rather than the attitudes of the judiciary as a whole; the review does not disclose how the sample was formed or who conducted the survey. For forensic psychologists, polygraph examiners and those drafting regulations on forensic expertise, the data offer empirical support for placing polygraph-based examinations within the system of forensic psychological examination.

Keywords: polygraph, survey of judges, forensic psychological examination, status of polygraph examination, type of forensic examination, Kyiv Scientific Research Institute of Forensic Expertise, psychophysiological examination, forensic practice.

Першоджерело: *Використання комп'ютерного поліграфа при проведенні окремих видів судових психологічних досліджень : міжвідомчий науково-практичний семінар (Київ, 21 груд. 2017 р.; місце проведення — КНДІСЕ). Реферат оприлюднено в журналі 18.11.2019.*

References

1. V 2017 rotsi buly opublikovani rezultaty tematychnoho opytuvannia suddiv riznykh rivniv ta kvalifikatsii shchodo sfery zastosuvannia polihrafa v sudovo-ekspertnii praktytsi v Ukraini [In 2017, the Results of a Thematic Survey of Judges of Various Levels and Qualifications on the Scope of Polygraph Use in Forensic Expert Practice in Ukraine Were Published] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 6 (24). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/1040-v-2017-rotsi-buli-opublikovani-rezultati-tematichnogo-opituvannya-suddiv-riznikh-rivniv-ta-kvalifikatsiji-shchodo-sferi-zastosuvannya-poligrafa-v-sudovo-ekspertnij-praktitsi-v-ukrajini (onovlena versiia vid 11.03.2020). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ

В 2019 році виповнилось 20 років роботи секції судової психологічної експертизи НКМР при Міністерстві юстиції України[1]

01.11.2019

Короткий зміст. 24–25 жовтня 2019 року на базі Полтавського відділення ХНДІСЕ імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса відбулося осіннє засідання секції судової психологічної експертизи НКМР при Мін'юсті, якій у жовтні виповнилося 20 років. Участь узяли фахівці Харківського, Київського, Донецького та Львівського НДІСЕ, а також Н. В. Алікіна, голова секції в 1999–2015 роках. Розглянуто виконання науково-дослідних робіт за планом на 2019 рік і результати рецензування висновків експертів. 25 жовтня в Полтавському педагогічному університеті пройшов семінар «Сучасні проблеми судово-психологічних експертних досліджень».

Президією науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України 20.12.2019 прийнято рішення про відкриття нової експертної спеціальності: «Історико-археологічні дослідження земельних ділянок»[2]

23.12.2019

Короткий зміст. 20 грудня 2019 року, за інформацією ХНДІСЕ, відбулося засідання президії науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України під головуванням начальника Управління експертного забезпечення правосуддя Н. М. Ткаченко. До Тематичного плану науково-дослідних робіт НДУСЕ Мін'юсту включено найбільше робіт, де ХНДІСЕ є головним виконавцем чи співвиконавцем. З ініціативи інституту президія вирішила відкрити нову експертну спеціальність «Історико-археологічні дослідження земельних ділянок».

References

1. V 2019 rotsi vypovnylos 20 rokiv roboty sektsii sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy NKMR pry Ministerstvi yustytsii Ukrainy [In 2019, the Section of Forensic Psychological Examination of the Scientific Advisory and Methodological Council at the Ministry of Justice of Ukraine Marked 20 Years of Work]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2019. 1 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/1022-v-2019-rotsi-vipovnilos-20-rokiv-roboti-sektsiji-sudovoji-psikhologichnoji-ekspertizi-nkmr-pri-ministerstvi-yustitsiji-ukrajini (onovlena versiia vid 01.11.2019). [in Ukrainian].

2. Prezydiieiu naukovo-konsultatyvnoi ta metodychnoi rady z problem sudovoi ekspertyzy pry Ministerstvi yustytsii Ukrainy 20.12.2019 pryiniato rishennia pro vidkryttia novoi ekspertnoi spetsialnosti: "Istoryko-arkheolohichni doslidzhennia zemelnykh dilianok" [On 20.12.2019, the Presidium of the Scientific Advisory and Methodological Council on Problems of Forensic Examination at the Ministry of Justice of Ukraine Decided to Open a New Expert Speciality: "Historical and Archaeological Studies of Land Plots"]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2019. 23 hrud.

URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/1045-prezidieyu-naukovo-konsultativnoji-ta-metodichnoji-radi-z-problem-sudovoji-ekspertizi-pri-ministerstvi-yustitsiji-ukrajini-20-12-2019-prijnyato-rishennya-pro-vidkrittya-novoji-spetsialnosti-istoriko-arkheologichni-doslidzhennya-zemelnikh-dilyanok (onovlena versiia vid 23.12.2019). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ

EyeDetect на виставці «Зброя та безпека – 2019»

На XVI Міжнародній спеціалізованій виставці «Зброя та безпека – 2019», що проходила в Києві 8–11 жовтня 2019 року, представили мобільну технологію виявлення прихованої інформації EyeDetect.

Виставку проводять відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 № 753-р як щорічний огляд засобів захисту, озброєння, військової та спеціальної техніки, технологій і товарів подвійного використання. Її проведення напередодні Дня захисника України має і практичне, і суспільне значення [1].

EyeDetect на виставці «Зброя та безпека – 2019» [1]

EyeDetect аналізує поведінку очей обстежуваного й не потребує датчиків на тілі. Для фахівців із психофізіологічних досліджень виставка стала нагодою ознайомитися з технологією та можливостями навчання роботи на ній в Україні [1].

References

1. Na XVI Mizhnarodnii spetsializovanii vystavtsi "Zbroia ta bezpeka - 2019" 8-11 zhovtnia 2019 bude predstavleno suchasnu mobilnu mizhnarodnu tekhnolohiiu vyiavlennia prykhovanoi informatsii EyeDetect [The Modern Mobile International Technology for Detecting Concealed Information EyeDetect to Be Presented at the 16th International Specialized Exhibition "Arms and Security 2019" on 8-11 October 2019]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia po-

lihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2019. 8 zhovt. URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-napryami-spetsobladnannya/1012-na-xvi-mizhnarodnij-spetsializovanij-vistavtsi-zbroya-ta-bezpeka-2019-8-11-zhovtnya-2019-bude-predstavleno-suchasnu-mobilnu-mizhnarodnu-tekhnologiyu-viyavlennya-prikhovanoji-informatsiji-eyedetect (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ

В ІНТЕРНЕТІ

Пошукові запити зі словом «експертиза», які найчастіше вводили користувачі Google в Україні у листопаді–грудні 2019 р. — у період виходу цього номера[8]:

№	Запит	Індекс
1	судова експертиза	100
2	судово медична експертиза	56
3	кпк	41
4	почеркознавча експертиза	31
5	психологічна експертиза	30
6	екологічна експертиза	30
7	трасологічна експертиза	13
8	психофізіологічна експертиза	11
9	дактилоскопічна експертиза	11

Індекс популярності Google Trends: 100 — найчастіший запит періоду, решта — у відсотках від нього. Абсолютної кількості пошуків Google не оприлюднює. Найшвидше зростали запити: «психологічна експертиза» (+250 %), «екологічна експертиза» (+70 %), «дактилоскопічна експертиза» (+50 %).

У ЖУРНАЛІ

Матеріали цього номера, які читачі відкривали найчастіше, — кількість переглядів їхніх сторінок на сайті журналу станом на 06.11.2026:

№	Матеріал	Переглядів
1	*Большаков С. І.* Фонд державного майна України почав надавати оцінку висновкам судових експертів та не бажає враховувати в своїй діяльності чинне законодавство України щодо призначення судової експертизи оцінщикам як фахівцям з відповідних галузей знань	3 007
2	*Кириченко О. А., Тунтула О. С.* Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень. Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник	2 154
3	*Кириченко О. А., Тунтула О. С.* Інноваційне розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 3. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник	2 038
4	*Кириченко О. А., Тунтула О. С.* Інноваційне розуміння класифікації юридичних наук, сутності та перспектив розвитку їх окремих гіперг-	2 024

	руп та груп. Лекція № 4. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник	
5	*Кириченко О. А., Тунтула О. С.* Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» : навч	2 020

Лічильник сайту журналу рахує всі відкриття сторінки матеріалу від дня її оприлюднення. Перегляди саме за період виходу номера журнал фіксує з листопада 2026 р.

Станьте автором журналу. Редакція приймає статті науковців, судових експертів, адвокатів, психологів і здобувачів наукових ступенів з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез див. у розділі «Вимоги до оформлення»[9].

Потрібен судовий експерт? Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією. Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[10] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

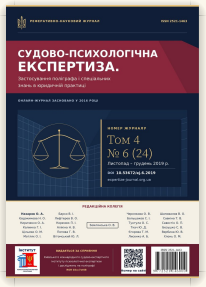

Як цитувати номер

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферативно-науковий online журнал. 2019. Т. 4, № 6 (24). 36 с. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2019. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera/19786-2019-6-29.

Номер оновлено 06.11.2026: замінено матеріал розділу 3.

References

1. Pro metu stvorennia Internet-vydannia [On the Purpose of Creating the Online Publication]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-celyah (onovlena versiia vid 29.06.2022). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kiev International Forensic Expert Institute of Psychological Expertise and Researchs on Polygraph, LLC] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No.

31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

4. Redaktsiina kolehiia [Editorial Board]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/redaktsijna-kolegiya (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2019. Vol. 4, No. 6 (24). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2019. [in Ukrainian].

6. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. ISO/IEC 17025:1999 (first edition), preview. VDE Verlag. URL: https://assets.vde-verlag.de/iec-normen/preview-pdf/info_isoiec17025%7Bed1.0%7Den.pdf (data zvernennia: 04.11.2026).

8. Google Trends : poshukovyi termin «ekspertyza», Ukraina, 01.11.2019–31.12.2019 [Google Trends: Search Term “ekspertyza”, Ukraine, 01.11.2019–31.12.2019]. URL: https://trends.google.com/trends/explore?date=2019-11-01%202019-12-31&geo=UA&q=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0&hl=uk (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

9. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

10. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (onovlena versiia vid 28.10.2023). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785); префікс DOI 10.53672 (Crossref).

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі»; міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08.

Галузь: юридичні, психологічні науки. Періодичність: 1 раз на два місяці. Мови видання: українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал засновано у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим на базі інформаційно-правового вебсайту з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній практиці. Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Реєстр суб'єктів у сфері медіа; Google Scholar; ISSN International Centre — ISSN Portal; Crossref; Scilit (MDPI); Відкритий український індекс цитувань (OUCI, ДНТБ України); ICI World of Journals (Index Copernicus, паспорт журналу); Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ); Polska Bibliografia Naukowa (PBN). Інші каталоги: ResearchBib.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62. Засновник — видавець: тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net. Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна (yevdokymova@ukr.net); д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович (alankir23@ukr.net). Сайт: expertize-journal.org.ua; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

2019. Том 4, № 6 (24)
листопад–грудень 2019 року

Реферативно-науковий online журнал

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 36 с.

DOI 10.53672/ej.6.2019. Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua